

ESG în turism: concept, structură și relevanță

O abordare integrată pentru dezvoltarea durabilă a sectorului turistic în Republica Moldova și la nivel global

Rezultate ale învățării

La finalul acestei teme, cursanții vor dobândi competențe esențiale pentru înțelegerea și aplicarea conceptului ESG în turism, devenind profesioniști capabili să contribuie activ la transformarea durabilă a industriei.

1

Înțelegerea conceptului ESG

Definiți clar conceptul ESG și descrieți cele trei componente fundamentale – mediu, social, guvernanță – în contextul specific al turismului modern.

2

Identificarea indicatorilor

Identificați indicatori specifici fiecărei dimensiuni ESG relevanți pentru organizațiile și destinațiile turistice, esențiali pentru măsurarea performanței.

3

Aplicarea criteriilor

Explicați modul în care aplicarea criteriilor ESG contribuie la turismul sustenabil și la creșterea competitivității pe termen lung a destinațiilor.

4

Evaluarea practică

Evaluați exemple concrete de bune practici ESG, atât internaționale cât și din Republica Moldova, și aplicați cunoștințele prin analizarea studiilor de caz.

De ce este ESG crucial pentru viitorul turismului?

Turismul are un impact complex și multidimensional asupra mediului și societății. Pe de o parte, creează oportunități economice semnificative și facilitează schimburi culturale valoroase între popoare și comunități. Pe de altă parte, poate genera presiuni intense asupra ecosistemelor locale fragile, poate eroda valori culturale autentice și poate afecta negativ comunitățile gazdă.

Conceptul de ESG – Environmental, Social, Governance – a apărut ca un cadru integrator ce abordează aceste provocări complexe în mod holistic, oferind industriei turistice un model coerent de dezvoltare responsabilă.

Definiția și evoluția conceptului ESG

ESG se referă la un set de criterii de evaluare a performanței unei organizații din punct de vedere Mediu, Social și de Guvernare, dincolo de indicatorii financiari tradiționali. Inițial promovat în mediul corporativ și investițional prin raportul ONU "Who Cares Wins" din 2004, care a popularizat termenul, ESG este astăzi tot mai relevant în sectorul turismului.

Industria turistică, prin natura sa profund legată de mediul înconjurător și de comunități, reprezintă un sector ideal pentru aplicarea principiilor ESG și demonstrarea impactului pozitiv al unei abordări integrate a sustenabilității.

ESG acoperă aspectele non-financiare ale performanței – de la emisii de gaze cu efect de seră și conservarea biodiversității, la bunăstarea angajaților, implicarea comunităților locale, egalitatea de gen, drepturile acționarilor și transparența decizională.

Cele trei piloni ai ESG în turism

Environmental

Mediu

Modul în care organizația acționează ca administrator al naturii, gestionându-și impactul asupra mediului înconjurător.

- Gestionarea resurselor naturale
- Reducerea poluării și deșeurilor
- Protejarea biodiversității
- Combaterea schimbărilor climatice

Social

Dimensiunea socială

Gestionarea relațiilor cu oamenii – angajați, clienți, furnizori și comunități locale – contribuind pozitiv la societate.

- Conservarea patrimoniului cultural
- Empowerment comunitar
- Condiții echitabile de muncă
- Incluziunea grupurilor vulnerabile

Governance

Guvernanță

Conducerea și controlul organizației, incluzând leadership, transparență, etică și conformitate cu reglementările.

- Politici anticorupție
- Diversitatea conducerii
- Transparența decizională
- Parteneriate public-privat

ESG și turismul sustenabil: conexiuni esențiale

ESG nu este separat de conceptul de turism sustenabil, ci îl completează prin introducerea explicită a criteriilor de guvernanță și prin crearea unui limbaj comun de măsurare a performanței.

Turismul sustenabil, definit de UNWTO ca "turism care ține pe deplin cont de impacturile sale economice, sociale și de mediu actuale și viitoare, adresând nevoile vizitatorilor, ale industriei, ale mediului și ale comunităților gazdă", se suprapune în mare măsură peste componentele ESG.

Ceea ce aduce nou abordarea ESG este accentul pe măsurabilitate și raportare – companiile și destinațiile sunt îndemnate să stabilească indicatori concreți pentru fiecare dimensiune și să își publice periodic performanța, creând astfel un sistem credibil de monitorizare a progresului.

Cadrul global de standarde și inițiative ESG

ESG creează punți către inițiative și standarde globale care ghidează industria turistică către practici mai responsabile și sustenabile.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă

Multe dintre țintele ESG contribuie direct la SDG-urile ONU: protejarea climei (SDG13), consum și producție responsabile (SDG12), muncă decentă (SDG8), egalitate de gen (SDG5), parteneriate (SDG17).

Criteriile GSTC

Consiliul Global pentru Turism Sustenabil a dezvoltat criterii recunoscute internațional pentru destinații și operatori, acoperind aspecte de mediu, sociale și de management sustenabil echivalente ESG.

Recunoaștere globală

Standardele GSTC sunt pe deplin recunoscute de Organizația Mondială a Turismului și implementate de zeci de țări, sute de destinații și companii de turism la nivel global.

🌿 DIMENSIUNEA DE MEDIU

Indicatori de mediu în turism

Indicatorii de mediu urmăresc amprenta ecologică a activităților turistice și modul în care acestea interacționează cu natura, oferind o imagine clară a impactului și a oportunităților de îmbunătățire.

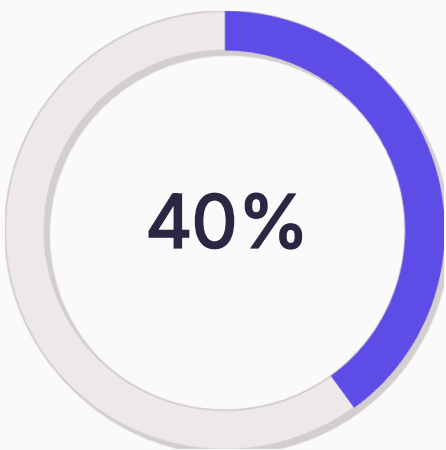

Emisii de CO₂ și eficiență energetică

Măsurarea emisiilor de gaze cu efect de seră provenite din transportul turiștilor, încălzirea și răcirea clădirilor de cazare, și generarea de electricitate reprezintă primul pas către reducerea amprentei de carbon.

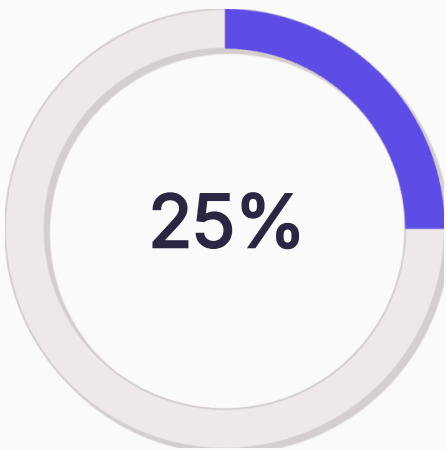
Hotelurile și resorturile pot stabili ținte ambițioase de reducere a emisiilor prin eficiență energetică și folosirea de surse regenerabile: panouri solare, pompe de căldură, turbine eoliene. Multe lanțuri hoteliere de top și-au asumat ținte net zero pentru emisii în următoarele decenii.

Ecocertificările internaționale precum GSTC, Green Globe, EarthCheck, Green Key sau LEED promovează adoptarea de practici cu carbon scăzut, ajutând atât operatorii, cât și consumatorii să facă alegeri ecologice informate.

Reducere emisii

Potențial de reducere prin eficiență energetică în hoteluri

Surse regenerabile

Creștere anuală a adoptării energiei solare în turism

Gestionarea apei și reducerea deșeurilor

Consumul de apă

Industria turismului are un consum semnificativ de apă dulce. Indicatorii relevanți includ volumul de apă consumată per turist, procentul de apă reciclată și sistemele de colectare a apei pluviale.

Un hotel din Las Vegas a economisit peste 110 milioane de litri de apă într-un an prin implementarea unui program de reutilizare a prosoapelor și lenjeriilor – demonstrând impactul concret al unor măsuri simple.

Managementul deșeurilor

Cantitatea de deșeuri per turist și rata de reciclare/compostare sunt indicatori critici. Măsuri aplicabile includ eliminarea plasticului de unică folosință și colectarea selectivă a deșeurilor.

Aceste inițiative reduc presiunea asupra resurselor locale, scad costurile operaționale și contribuie la crearea unor destinații mai curate și mai atractive pentru vizitatori.

Protejarea ecosistemelor și biodiversității

Destinațiile turistice includ adesea arii naturale sensibile – parcuri naționale, recife de corali, păduri tropicale – care necesită protecție activă și gestionare responsabilă.

Măsurare

Suprafața de habitat protejată, numărul de proiecte de conservare finanțate, nivelul de trafic turistic în zone fragile raportat la capacitatea de suport.

Limitare

Sisteme de carrying capacity și permise de vizitare, impunerea unor taxe de conservare pentru accesul în arii protejate, fondurile fiind reinvestite în protecția mediului.

Restaurare

Implicare directă în proiecte de reîmpădurire, programe de reproducere a speciilor locale, refacerea recifelor de corali și crearea de buffer zones.

Economia circulară în turism

Poluarea aerului din transporturi sau a apelor din deversări afectează atât mediul, cât și percepția turiștilor. Economia circulară aplicată în turism presupune reducerea, re folosirea și reciclarea resurselor în tot lanțul valoric.

Strategiile "reduce-reuse-recycle" nu doar că diminuează externalitățile negative, dar pot crea și spații mai curate și mai sănătoase pentru turiști și personal, contribuind la experiențe de calitate superioară.

Reducere

Minimizarea consumului de resurse și materiale

Refolosire

Reutilizarea materialelor și echipamentelor

Reciclare

Transformarea deșeurilor în resurse valoroase

 DIMENSIUNEA SOCIALĂ

Indicatori sociali în turism

Dimensiunea socială a ESG se referă la impactul asupra oamenilor – fie că sunt angajați în industrie, membri ai comunității locale sau turiști – asigurând că dezvoltarea turistică contribuie pozitiv la bunăstarea colectivă.

Drepturile și condițiile angajaților

Turismul este un sector intensiv în forță de muncă, cu ponderi ridicate de tineri, femei și lucrători sezonieri, necesitând o atenție specială la condițiile de muncă și oportunități.

Salarizare decentă

Procentul de angajați plătiți cu salariu decent raportat la media economiei, asigurând un nivel de trai adecvat pentru lucrători și familiile lor.

Dezvoltare profesională

Investiția în training și dezvoltare, oportunități de avansare pentru femei și tineri, crearea unui mediu stimulativ pentru carieră.

Egalitate și incluziune

Politici antidiscriminare, egalitate de șanse, adaptarea locurilor de muncă pentru persoane cu dizabilități, respect pentru diversitate.

Satisfacție și loialitate

Măsurarea gradului de satisfacție al angajaților și a ratei de fluctuație, asigurând un mediu de lucru pozitiv și motivant.

Practici pozitive în acest sens cresc loialitatea angajaților și calitatea serviciilor oferite turiștilor, creând un cerc virtuos de excelență în ospitalitate.

Beneficiile comunității locale

Un turism sustenabil trebuie să fie un catalizator pentru dezvoltarea locală, nu o sursă de perturbare sau exploatare a resurselor comunitare.

Angajare locală

Proporția de personal local angajat în unitățile turistice, oferind oportunități de muncă stabilă pentru rezidenți.

Achiziții locale

Procentul de achiziții locale din totalul achizițiilor în sector – alimente, materiale, servicii – stimulând economia locală.

Reinvestire

Venitul reinvestit în comunitate prin proiecte de infrastructură, educație, sănătate sau culturale.

Turism comunitar

Numărul de inițiative care implică direct comunitatea în oferirea de experiențe turistice autentice.

Efectul dorit este evitarea așa-numitului leakage economic – când banii cheltuiți de turiști "se scurg" în afara zonei către operatori internaționali, în loc să alimenteze economia locală și să reducă inegalitățile.

Conservarea patrimoniului cultural

Turiștii caută adesea experiențe autentice, bazate pe cultura și istoria locurilor vizitate. Totuși, un flux turistic necontrolat poate duce la banalizarea sau degradarea valorilor culturale.

Indicatori relevanți includ numărul de situri culturale protejate sau restaurate cu sprijinul turismului, existența de programe de interpretare culturală pentru turiști, și satisfacția comunității locale privind modul în care turismul respectă cultura lor.

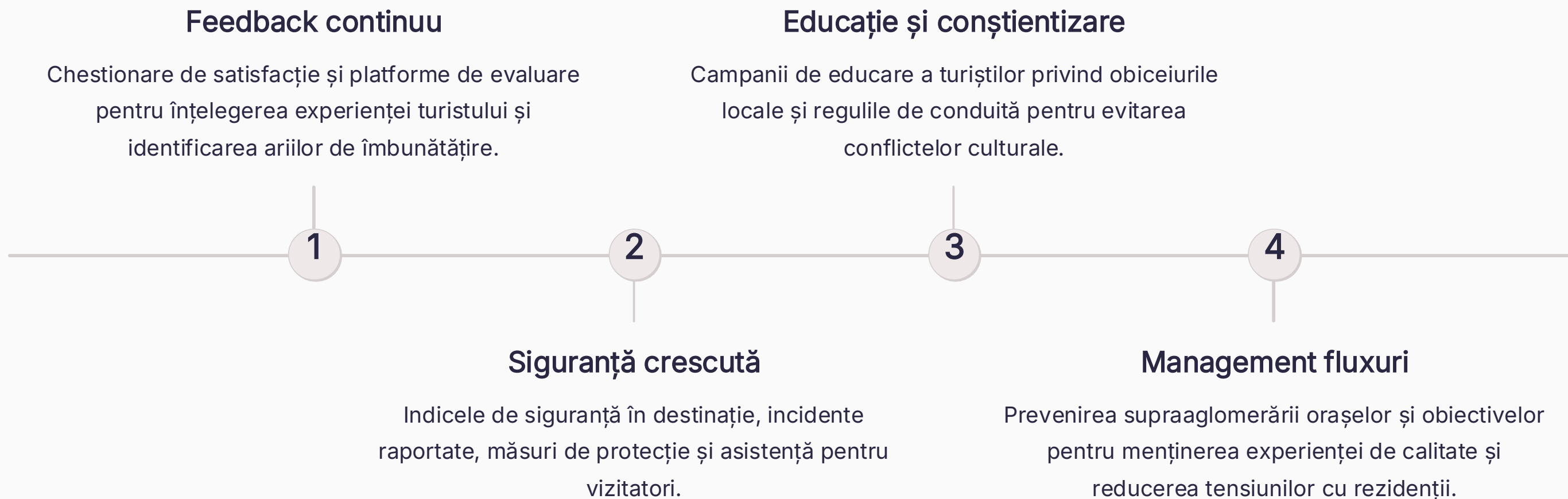
Practici recomandate

- Limite de vizitare la obiective istorice vulnerabile
- Reguli de comportament pentru turiști
- Integrarea culturii locale în oferta turistică
- Festivaluri și tururi culturale conduse de localnici
- Suveniruri autentice produse local

Astfel se asigură că turismul devine un factor de conservare și mândrie locală, în loc să erodeze identitatea culturală.

Experiența și siguranța turistului

Satisfacția vizitatorilor și relațiile armonioase cu gazdele sunt esențiale pentru succesul pe termen lung al unei destinații turistice.

❏ **Exemplu:** Orașe precum Barcelona sau Veneția au introdus reglementări pentru limitarea numărului de turiști de zi și ghiduri de comportament, ca răspuns la probleme sociale cauzate de overtourism.

 DIMENSIUNEA DE GUVERNANȚĂ

Guvernanța în turism

Guvernanța este liantul care asigură că măsurile de mediu și sociale sunt implementate eficient și transparent, creând cadrul instituțional necesar pentru succes.

Dimensiunea de guvernanță acoperă modul în care sunt planificate, decise și monitorizate activitățile din sector, la nivel atât de organizație, cât și de destinație.

Strategie și conformitate

Planificare strategică

Existența unor strategii clare de sustenabilitate la nivel organizațional sau de destinație, cu obiective ESG asumate public și actualizate anual.

Indicatori: Există un plan de acțiune pentru turism durabil? Este actualizat periodic? Include ținte măsurabile?

Conformitate legală

Procentul de operatori turistici care au realizat evaluări de impact de mediu pentru proiectele lor, respectarea reglementărilor privind protecția patrimoniului și siguranța turiștilor.

Guvernele pot influența rezultatele prin politici, legislație și stimulente – de exemplu, impunând studii de impact înainte de construcții mari.

Stimulente și facilitări

Adoptarea de măsuri de zoning pentru protejarea zonelor naturale sau istorice de dezvoltare excesivă, oferirea de facilități fiscale sau granturi pentru hotelurile certificate ecologic.

Astfel se creează un mediu favorabil pentru investiții sustenabile și practici responsabile în industrie.

Transparență și raportare ESG

Un principiu fundamental al guvernancei bune este comunicarea deschisă a performanței către toate părțile interesate.

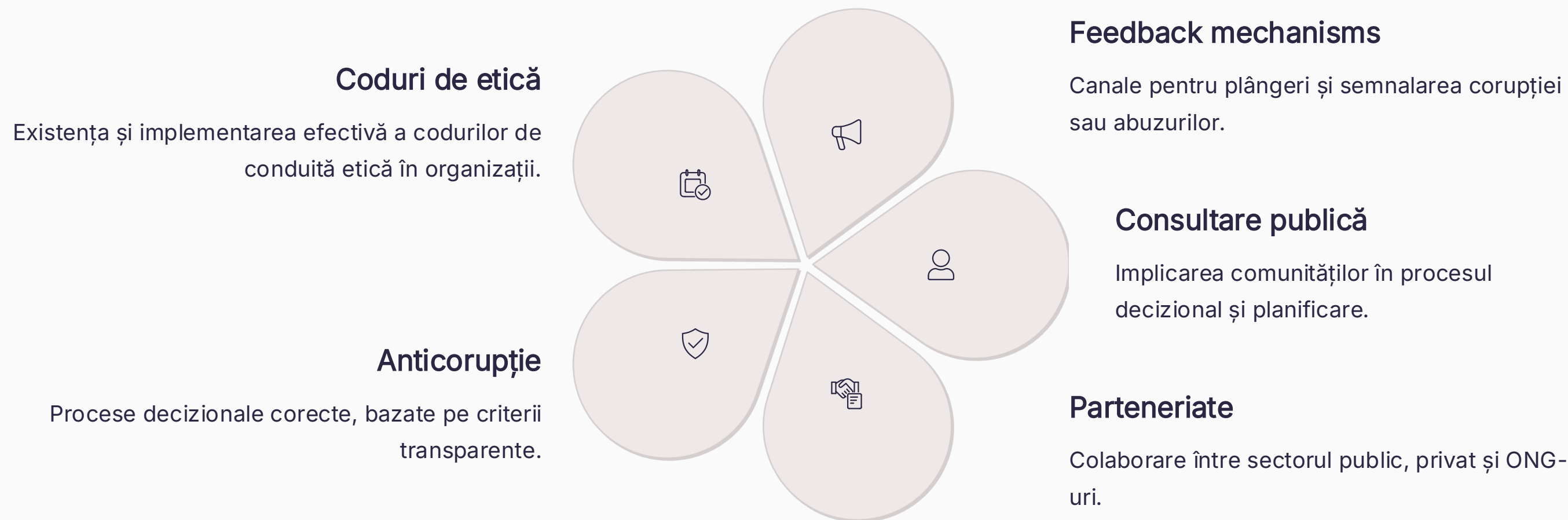
Indicatori de transparență

- Publicarea unui Raport anual de sustenabilitate sau capitol ESG în raportul anual corporativ
- Gradul de verificare externă (audit) a datelor ESG raportate
- Dezvăluirea informațiilor relevante pe website-uri – politici de mediu, cod etic, acțiuni de responsabilitate socială

Directiva UE privind raportarea de sustenabilitate corporativă (CSRD) obligă marile companii din turism să raporteze standardizat indicatori ESG, sporind comparabilitatea și încrederea investitorilor.

Etică și implicarea stakeholderilor

Turismul responsabil presupune o conduită etică față de clienți, comunități și parteneri, cu mecanisme clare de participare și răspundere.

- ❏ O destinație este guvernată sustenabil când implică activ actorii locali în elaborarea planurilor de dezvoltare și monitorizarea impactului – de exemplu, prin consilii consultative de turism la nivel de oraș sau regiune.

Reziliență și managementul riscurilor

O guvernanță eficientă orientează turismul pe traiectoria dorită pe termen lung, anticipând și pregătindu-se pentru provocări viitoare.

Planificare preventivă

Existența unui plan de gestionare a dezastrelor sau a riscurilor climatice pentru destinație, cu scenarii detaliate și proceduri clare.

Infrastructură rezilientă

Fonduri alocate pentru întărirea infrastructurii împotriva riscurilor climatice și pentru asigurarea continuității operaționale.

Pregătire activă

Numărul de simulări și exerciții de pregătire derulate anual, implicând toate părțile interesate din ecosistemul turistic.

Recuperare rapidă

Capacitatea dovedită de a răspunde crizelor și de a restabili rapid încrederea turiștilor prin comunicare transparentă și colaborare.

Pandemia COVID-19 a demonstrat importanța guvernanței – destinațiile care au colaborat strâns cu toți actorii și au comunicat transparent au reușit să recapete mai repede încrederea turiștilor.

Relevanța integrării ESG în turism

De ce este ESG esențial pentru viitorul industriei?

Integrarea criteriilor de Mediu, Social și Guvernare în operarea destinațiilor și afacerilor turistice nu este doar o aspirație idealistă, ci devine o necesitate practică și strategică pentru succesul pe termen lung.

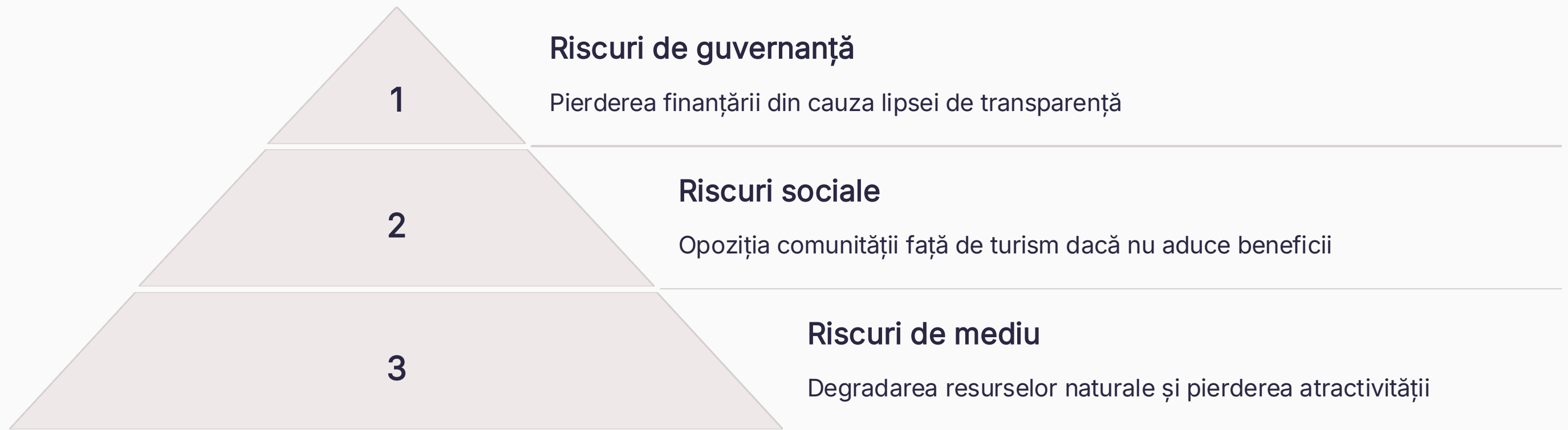
Sustenabilitate și reziliență pe termen lung

Aplicarea ESG fortifică fundamentul sustenabil al industriei turistice. Turismul depinde direct de calitatea mediului – peisaje, climă, biodiversitate – și de bunăstarea socială – ospitalitatea comunităților, patrimoniul cultural viu.

Ignorarea acestor aspecte subminează chiar resursa de bază a turismului. Studii recente evidențiază că un model de turism care integrează responsabilitate de mediu, grijă față de comunitate și guvernare eficientă conduce la destinații mai reziliente și la creștere economică sustenabilă.

ESG ca strategie de management al riscului

ESG devine astfel o strategie cuprinzatoare de management al riscului, reducând vulnerabilitățile pe toate cele trei dimensiuni și asigurând viabilitatea pe termen lung a operațiunilor turistice.

Avantaj competitiv pe piața turistică

Integrarea ESG nu este doar despre "a face bine" – este și despre a face business inteligent într-o piață tot mai exigentă și informată.

85%

Conștientizare climatică

Consumatori care resimt efectele schimbărilor climatice și își ajustează comportamentul de cumpărare

46%

Preferință sustenabilă

Consumatori care aleg activ produse și servicii eco-friendly

10%

Premium de preț

Disponibilitate de a plăti mai mult pentru opțiuni sustenabile

Aceste tendințe indică faptul că, pentru a rămâne atractive, destinațiile și afacerile turistice trebuie să demonstreze angajament ESG credibil și verificabil.

Preferințele turiștilor europeni

Un Eurobarometru din 2021 oferă perspective clare asupra comportamentului și așteptărilor călătorilor europeni în privința sustenabilității.

Schimbare comportament

Europeni dispuși să își schimbe obiceiurile de călătorie pentru a fi mai durabile

Acțiuni concrete ale turiștilor responsabili

- Consumă produse locale autentice
- Reduc risipa de apă și generarea de deșeuri
- Călătoresc în extra-sezon pentru a evita aglomerația
- Aleg destinații mai puțin cunoscute
- Susțin afaceri locale și meșteșuguri tradiționale

Plată premium

Ar plăti mai mult pentru a sprijini conservarea naturii și comunitățile locale

Diferențierea prin ESG și construirea brandului

Companiile care adoptă practici sustenabile pot folosi acest lucru ca diferenciator de marketing puternic și ca element central de construire a brandului în piața competitivă.

Certificări ecologice

Hotelurile cu certificări recunoscute atrag segmentul în creștere al turistului responsabil, dispus să caute și să recompenseze cu loialitate furnizorii etici.

Proiecte sociale locale

Tour-operatorii care susțin activ comunități locale și proiecte culturale își consolidează imaginea de brand și încrederea publicului.

Comunicare transparentă

Organizațiile care comunică transparent acțiunile și rezultatele ESG prin rapoarte și platforme digitale câștigă credibilitate și preferință.

Companiile hoteliere cu povești convingătoare despre parcursul lor ESG se pot diferenția net pe piață, creând un avantaj competitiv puternic și durabil.

Atragerea investițiilor și finanțării

Investitorii și creditorii pun din ce în ce mai mult accent pe performanța ESG, preferând să finanțeze proiecte care prezintă risc mai scăzut pe termen lung.

Practici solide de mediu și guvernare sunt corelate cu risc mai mic – reglementare, reputațional, operațional. Piețele de capital integrează deja ESG prin regulamente și ratinguri standardizate la nivelul UE.

Beneficii concrete ale unui rating ESG bun

- Acces facilitat la credite și condiții preferențiale
- Atragerea investitorilor focusați pe sustenabilitate
- Participare în lanțuri valorice globale selective
- Eligibilitate pentru programe de finanțare și granturi

Alinierea la obiective globale și cerințe de reglementare

Relevanța ESG derivă și din faptul că reflectă angajamentele globale pe care țările și industria turismului și le-au asumat prin Agenda 2030 și Acordul de la Paris.

Exemple de politici naționale de sustenabilitate

Guvernele din întreaga lume implementează strategii de turism durabil care creează cadrul de reglementare favorabil pentru adoptarea ESG.

Spania

Plan Național de Turism Sustenabil cu obiective concrete de reducere a impactului de mediu și creștere a beneficiilor locale în toate destinațiile majore.

Franța

Reglementări pentru reducerea zborurilor interne acolo unde există alternativă feroviară, stimulând transportul cu emisii reduse.

Thailanda și Filipine

Interdicții temporare de vizitare pe insule pentru permiterea refacerii ecosistemelor – măsuri drastice de guvernare de mediu.

Aceste exemple arată că direcția generală a politicilor este în linie cu ESG – companiile care merg proactiv în această direcție se conformează mai ușor și evită restricții sau amenzi viitoare.

Republica Moldova: Angajamentul pentru Sustenabilitate

La 24 noiembrie 2022, Ministerul Culturii al Republicii Moldova a inițiat „Angajamentul pentru Sustenabilitate în Turism”, o inițiativă public-privată menită să alinieze industria turistică națională la practicile globale promovate de ONU și Organizația Mondială a Turismului.

Parteneri strategici

- Consiliul Global pentru Turism Sustenabil (GSTC)
- Proiectul USAID de Competitivitate și Reziliență Rurală
- Ministerul Culturii al Republicii Moldova
- Sectorul privat și ONG-uri locale

Obiective principale

- Cadru național coerent pentru planificarea strategică
- Impact economic, social și de mediu pozitiv
- Implementarea criteriilor GSTC în toate sectoarele
- Sistem de recunoaștere și certificare

Implementarea și rezultate așteptate

Angajamentul prevede implementarea criteriilor de sustenabilitate conforme standardelor GSTC de către toți actorii implicați – de la pensiuni rurale și vinării, la agenții de turism, ghizi și administrații locale.

Training și instruire

Programe comprehensive de formare pentru operatorii din turism, transferul de cunoștințe și dezvoltarea de competențe ESG specifice sectorului.

Consultanță specializată

Asistență din partea experților GSTC pentru implementarea concretă a standardelor internaționale adaptate la contextul local moldovenesc.

Certificare și recunoaștere

Dezvoltarea unui sistem național de certificare pentru operatorii care îndeplinesc criteriile de sustenabilitate și bune practici.

Creștere competitivitate

Poziționarea Moldovei ca destinație sustenabilă autentică pe piața europeană, atrăgând segmentul valoros de turiști responsabili.

"Implementarea acestor standarde va ajuta la echilibrarea dezvoltării sectorului și garantarea durabilității pe termen lung, prin cooperarea sectorului public și privat."

– Randy Durband, Director GSTC

Concluzii cheie și recomandări practice

ESG în turism nu este un concept abstract, ci un instrument practic pentru a asigura că dezvoltarea turistică este sustenabilă, responsabilă și profitabilă simultan.

Integrare holistică

Fiecare dintre cele trei componente ESG – Mediu, Social, Guvernare – este esențială și interconectată. Doar abordând integrat aceste dimensiuni, destinațiile pot atinge reziliență pe termen lung și prosperitate împărtășită.

Beneficii concrete

Implementarea ESG reduce costurile prin eficiența resurselor, crește atractivitatea în rândul turiștilor conștienți, îmbunătățește relația cu comunitățile și deschide accesul la finanțări.

Riscuri ale neglijării

Ignorarea ESG poate duce la deteriorarea mediului, conflicte sociale, reputație negativă sau excludere de pe piețele care impun standarde sustenabile – riscuri majore pentru viabilitatea pe termen lung.

Necesitate strategică

ESG nu mai poate fi considerat opțional pentru actorii din turism, ci devine parte a due diligence-ului de bază al oricărei organizații moderne care vizează succesul durabil.

Următorii pași: De la teorie la practică

1

Dezvoltați instrumente sectoriale

Elaborați ghiduri de raportare ESG adaptate pentru hoteluri, agenții, restaurante și destinații, cu seturi de indicatori standard și metodologii clare de colectare a datelor.

2

Investiți în training

Includeți module de sustenabilitate și ESG în programele educaționale și organizați ateliere pentru managerii din industrie, dezvoltând competențele necesare implementării.

3

Creați parteneriate

Colaborați și împărtășiți experiențe prin rețele de destinații verzi și platforme de schimb de bune practici, accelerând adoptarea ESG prin învățare reciprocă.

4

Implicați comunitatea

Includeți comunități locale și educați turiștii, transformându-i pe toți în parteneri ai efortului ESG prin campanii de conștientizare și consultări periodice.

5

Măsurați și comunicați

Realizați un bilanț ESG, stabiliți priorități realiste, implementați îmbunătățiri pas cu pas și comunicați transparent progresul către toate părțile interesate.

Mesajul principal: sustenabilitatea și succesul economic nu se exclud, ci se potențează reciproc prin intermediul ESG. Prin cunoașterea conceptelor, utilizarea indicatorilor potriviți și punerea în practică a principiilor, viitorii profesioniști din turism pot contribui la transformarea industriei într-una mai verde, mai echitabilă și mai prosperă pentru toți.